

УДК 330.111.62

JEL classification: D 23, E 22, K11

Моїсеєнко Т. Є.

канд. економ. наук, доцент
ORCID ID: 0000-0002-2074-8062

Корогодова О. О.

канд. економ. наук, доцент
ORCID ID: 0000-0003-2338-365X

Черненко Н. О.

канд. економ. наук, доцент
ORCID ID: 0000-0002-7424-7829

Глущенко Я. І.

канд. економ. наук, доцент
ORCID ID: 0000-0003-1454-0369

*Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТА ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

THEORETICAL ASPECTS AND ECONOMIC ESSENCE OF THE INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS CONCEPT

У статті, на основі критичного аналізу наявних трактувань понять «інтелектуальна власність» та «право інтелектуальної власності», викладено авторське бачення концептуальних основ формування сутності дефініції зазначених категорій. Акцентовано увагу на тому, що узагальнення наявних теоретичних підходів до дослідження питань, пов'язаних з формуванням та розвитком системи прав інтелектуальної власності, вдосконалення категоріально-понятійного апарату та розроблення рекомендацій для покращення соціально-економічного становища суспільства з метою формування довгострокових конкурентних переваг національної економіки в сучасних умовах посилення протекціонізму окремих країн на засадах глобалізації є досить актуальним. У результаті дослідження набули подальшого розвитку положення щодо формування системи захисту прав інтелектуальної власності. У роботі проведено ґрунтовний аналіз методичних підходів зарубіжних та вітчизняних науковців до визначення певних елементів інтелектуальної власності. Виокремлено загальні засади формування поняття «інтелектуальна власність» із застосуванням історично-логічного підходу, а також складники становлення системи захисту прав інтелектуальної власності. З метою поглиблення наявних підходів щодо дослідження зазначених питань проаналізовано загрози та можливості, що створюються коштом впровадження системи захисту прав інтелектуальної власності на всіх рівнях: локальному, інтернаціональному, глобальному. Наведено структурно-логічну схему об'єктів інтелектуальної власності. Авторами зазначено, що з точки зору соціально-економічних відносин особливий інтерес становлять питання обговорення та визначення прав інтелектуальної власності, їхня зміна трактувань та можливостей з плином часу, зв'язок прав інтелектуальної власності зі змінами в економіці та інноваційній системі під впливом технологічних нововведень, а також соціально-політичні аспекти та етичні питання, які вони порушують. Авторами зроблено удосконалення теоретичних засад та запропоновано узагальнення

інструментів понятійно-категоріального апарату інтелектуальної власності як соціально-економічного інституту.

Ключові слова: інтелектуальна власність, права інтелектуальної власності, система захисту прав інтелектуальної власності.

The article uses the concepts of "intellectual property" and "intellectual property law" based on a critical analysis of existing interpretations, which chooses the author's vision of the conceptual foundations that form the essence of the definitions indicated by the category. Emphasis is placed on the fact that the generalization of existing theoretical approaches to the study of issues related to the formation and development of intellectual property rights, improving the categorical and conceptual apparatus and developing recommendations for improving the socio-economic conditions of society to form a long-term competitive advantages of the national economy is quite relevant. This issue acquires special significance in modern conditions of strengthening the protectionism of individual countries on the basis of globalization. As a result of research, provisions on a formation of the intellectual property rights protection system were further developed. A thorough analysis of methodological approaches of foreign and domestic scientists to the definition of certain elements of intellectual property is carried out in this article. The general principles of the concept formation of "intellectual property" with an application of the historical-logical approach, and also components of a formation of the intellectual property rights protection system are allocated. In order to deepen the existing approaches to the study of these issues, the threats and opportunities created by the implementation of intellectual property rights protection system at all levels: local, international, global. The structural and logical scheme of intellectual property objects is given. The authors note that from the point of view of socio-economic relations of special interest are the issues of discussion and definition of intellectual property rights, their change of interpretations and opportunities over time, the relationship of intellectual property rights with changes in the economy and innovation system under the influence of technological innovations. Also of interest is a question of socio-political aspects of this phenomenon and ethical issues that may be raised. The authors improve the theoretical foundations and propose a generalization of the tools of the concept-category apparatus of intellectual property as a socio-economic institution.

Keywords: intellectual property, intellectual property rights, intellectual property rights protection system.

Вступ. Питання інтелектуальної власності (ІВ) набувають все більшої актуальності в сучасних умовах ведення бізнес діяльності, що посилюється внаслідок розвитку технологій та віднайдення найбільш ефективних шляхів їх комерційного застосування. Дослідженням зазначених питань займались ще Вольтер, Дідро, Руссо та інші видатні просвітники. Серед науковців сучасності слід відмітити наукові праці В. М. Антонова, К. О. Афанасьєвої, А. В. Аксютіної, О. Б. Бутнік-Сіверського, Н. Л. Гавкалової, Б. В. Кирдана, Ю. С. Єпіфанової, О. О. Стрижак, Є. І. Ходаківського, А. А. Чухно, І. Є. Якубівського, Т. В. Ярошевської, Anderson Jane E., Gmeiner R., Gmeiner M., Guosong Shao, Menell P. S., Webster A. та багатьох інших. Зазначимо, що узагальнення наявних теоретичних підходів до дослідження питань, пов'язаних з формуванням та розвитком системи прав інтелектуальної власності,

вдосконалення категоріально-понятійного апарату та розроблення рекомендацій для покращення соціально-економічного становища суспільства з метою формування довгострокових конкурентних переваг національної економіки в сучасних умовах посилення протекціонізму окремих країн на засадах глобалізації є досить актуальним.

Постановка завдання. Основною метою дослідження є удосконалення теоретичних засад та узагальнення понятійно-категоріального апарату інтелектуальної власності як соціально-економічного інституту.

Методологія. Для досягнення поставленої мети авторами використано сукупність підходів, що знайшли своє відбиття у низці методів наукового дослідження. Так, серед теоретичних методів дослідження обрано метод сходження від абстрактного до конкретного, метод наукової абстракції, ідеалізації та формалізації об'єктів. Наявну інформацію також оброблено за допомогою методів аналізу та синтезу, дедукції та індукції, і методу аналогії із застосуванням логічно-історичного підходу. Авторами застосовано метод систематизації як функції пізнання економічних процесів і явищ, а також табличний та графічний методи, що дозволило наочно представити результати застосування загальнонаукових методів дослідження.

Результати дослідження. Не зважаючи на широке висвітлення питань інтелектуальної власності у сучасній науковій та бізнес літературі, єдиного визначення терміну «інтелектуальна власність» не встановлено. Систему поглядів на даний термін можна зобразити у вигляді таблиці.

Таблиця – Трактуювання поняття інтелектуальної власності

Автор(и)	Визначення
Стрижак О. О. [8]	Галузь права, що має справу з корисністю, застосуванням, придбанням юридичними правами в деяких формах інтелектуальних творів у промислових, наукових, літературних та артистичних сферах, для використання в конкурентній підприємницькій діяльності.
Гавкалова Н. Л., Маркова Н. С. [3]	Права ІВ є категорією, що відображає відносини володіння, користування і розпорядження результатом інтелектуальної творчої діяльності.
Чухно А. А. [9]	Права ІВ є особливою формою власності, бо вона створюється творчою, інтелектуальною працею і є ідеальним творінням, що базується на матеріальних носіях.
Рибалкін В. О., Лазня І. В. [6]	Сукупність суспільних відносин, що опосередковують виробництво і економічний рух об'єктів прав ІВ – їх належність, володіння, розпорядження і використання.

<p>Аксютіна А. В., Нестерцова-Собакарь О. В., Тропін В. В., Тропіна О. М. [1]</p>	<p>Результати творчої діяльності будь-якої фізичної особи. Її об'єктом, проте, є не матеріальні носії, в яких реалізовані результати творчості, а саме ті ідеї, думки, міркування, образи, символи тощо, які реалізуються чи втілюються у певних матеріальних носіях.</p>
<p>Шевченко Л. С., Гриценко О. А., Камінська Т. М. [4]</p>	<p>Сукупність відносин привласнення – відчуження знань, що здійснюються між їх творцем (творцями) та користувачем (користувачами) з приводу їх продукування, передачі/залучення, обміну, поширення, трансформації, накопичення та ін.</p>
<p>Ходаківський Є. І. Якобчук В. П., Литвинчук І. Л. [11]</p>	<p>Закріплені законом права на результати інтелектуальної діяльності у виробничій, науковій, літературній і художній сферах. Причому, під інтелектуальною власністю розуміють не результат інтелектуальної діяльності людини як такий, а право на цей результат.</p>
<p>Марченко О. С. [4]</p>	<p>За своїм соціально-економічним змістом інтелектуальна власність – це сукупність відносин привласнення – відчуження знань, що здійснюються між їх творцем (творцями) та користувачем (користувачами) з приводу їх продукування, передачі/залучення, обміну, поширення, трансформації, накопичення та ін.</p>
<p>Gmeiner Robert, Gmeiner Michael [15]</p>	<p>Інтелектуальна власність є унікальною серед факторів виробництва, оскільки вона нематеріальна (і, отже, оригінальна), і існує лише за умови, що це визначається законами. Однак ці закони є територіальними, а не глобальними.</p>
<p>Anderson Jane E. [13]</p>	<p>Інтелектуальна власність - це насправді парасольковий термін, який використовується для охоплення конкретних законів, які слабо об'єднані у своїх зусиллях керувати взаємозв'язками між ідеєю та відчутним виразом цієї ідеї (книга, фотографія, художній твір, звукозапис, дизайн на тканині, винахід).</p>
<p>Guosong Shao [16]</p>	<p>Інтелектуальна власність відноситься до «творінь розуму», таких як літературні та художні твори, винаходи та символи, імена, зображення та конструкції, що використовуються в комерції. Загалом інтелектуальна власність поділяється на три категорії: авторське право, торговельні марки та патенти.</p>
<p>Menell P. S. [18]</p>	<p>Інтелектуальна власність включає взаємопов'язаний набір правових режимів, що захищають економічні, а в деяких контекстах і особисті інтереси у винаходах, інформації, авторських творах, зображеннях, символах та звукозаписах. Право інтелектуальної власності в основному втілює</p>

	утилітарні приписи, такі як сприяння технологічним інноваціям (патенти, комерційна таємниця), стимулювання творчого самовираження (авторське право) та запобігання плутанині на ринку (торгова марка), – хоча закони інтелектуальної власності також відображають природні права, особистість, та інші філософські погляди.
Webster A. [22]	Поняття інтелектуальна власність відноситься до прав власності, що стосуються, наприклад, певного винаходу (який може бути процесом або продуктом), набору результатів наукових досліджень, письмового тексту, а сьогодні все частіше – електронних версій усіх ці. Інтелектуальна власність має дві форми: промислову власність, яка охоплює права на винаходи, торговельні марки та дизайни, а також авторські права на художні, літературні, музичні, аудіовізуальні та фотографічні твори.
Всесвітня організація інтелектуальної власності [19]	Інтелектуальна власність відноситься до творінь розуму, таких як винаходи; літературно-художні твори; конструкції; символи, імена та зображення, що використовуються в комерції

Джерело: складено авторами на основі опрацювання матеріалів [1; 3; 4; 6; 8; 9; 11; 13; 15; 16; 18; 19; 22].

Виникнення терміну «інтелектуальна власність» припадає на кінець XVIII ст. у французькому законодавстві на базі теорії природного права, яке одержало свій розвиток саме в працях французьких філософів-просвітителів (Вольтер, Дідро, Руссо). Відповідно до цієї теорії право творця будь-якого творчого результату – чи то літературного твору, чи винаходу – є його невід'ємним природним правом, що виникає із самої сутності творчої діяльності та існує незалежно від визнання цього права державною владою [1].

Надання формальних монопольних прав на винаходи можна простежити з середньовічного періоду в Європі, особливо в Англії та Франції, хоча комплексний правовий захист з'явився лише в середині XVIII століття: наприклад, у США він був вперше закріплений в Конституції 1778 р [22].

Проте, сам термін став загальноживаним і застосовуваним у міжнародних конвенціях, законодавстві багатьох країн світу після його висвітлення у Конвенції про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ) (Стокгольм, 14.06.1967 р.), не зважаючи, що на ній так і не вдалось сформулювати чіткого визначення поняття [19].

Відмітимо, що різні визначення відносяться до різних категорій інтелектуальної власності. Так, визначення, що запропоновані Стрижак О. О., Ходаківським Є. І., Anderson Jane E., Menell P. S., Webster A. відносяться до категорії – галузь права; Гавкалова Н. Л., Маркова Н. С., Guosong Shao розглядають поняття інтелектуальної власності як результат інтелектуальної творчої діяльності; Gmeiner Robert, Gmeiner Michael, Чухно А. А. – з позиції особливої форми власності; Лазня І. В. і Рибалкін В. О. – як форму суспільних відносин; Шевченко Л. С., Гриценко О. А., Камінська Т. М., Марченко О. С. – за соціально-економічним змістом.

В економічній літературі термін «інтелектуальна власність» згадується як категорія, що застосовується для визначення результатів творчої праці людини. В рамках цього напряму термін розкриває поведінкові відносини між людьми, що виникають у зв'язку з існуванням інтелектуальної діяльності і стосуються її результатів [5].

Узагальнюючи точки зору науковців щодо визначення інтелектуальної власності, можна зробити припущення, що сутність цього терміну дозволяє розкрити лише комплексний підхід. Так, узагальненою формою інтелектуальної діяльності є саме представлена на матеріальних носіях інформація, яка містить нові знання, які, у свою чергу, є результатом інтелектуальної творчої праці. Виходячи з цього можна дійти висновку, що загальне поняття інтелектуальної власності – нові знання, що передаються у вигляді інформації. В сфері науково-технічної інтелектуальної творчості – це об'єктивні знання про природу, матеріальні цінності людини у різних проявах та галузях; щодо художньо-мистецької творчості – це особливе суб'єктивне сприйняття та зображення внутрішнього світу людини та навколишнього середовища [8].

Для детальнішого розуміння сутності поняття інтелектуальної власності і підкреслення поглядів на неї як на сукупність певних визначених об'єктів (як результатів творчої, винахідницької, інтелектуальної діяльності), доцільно звернути увагу на встановлений перелік її об'єктів, що складають основу її структури (рисунок).

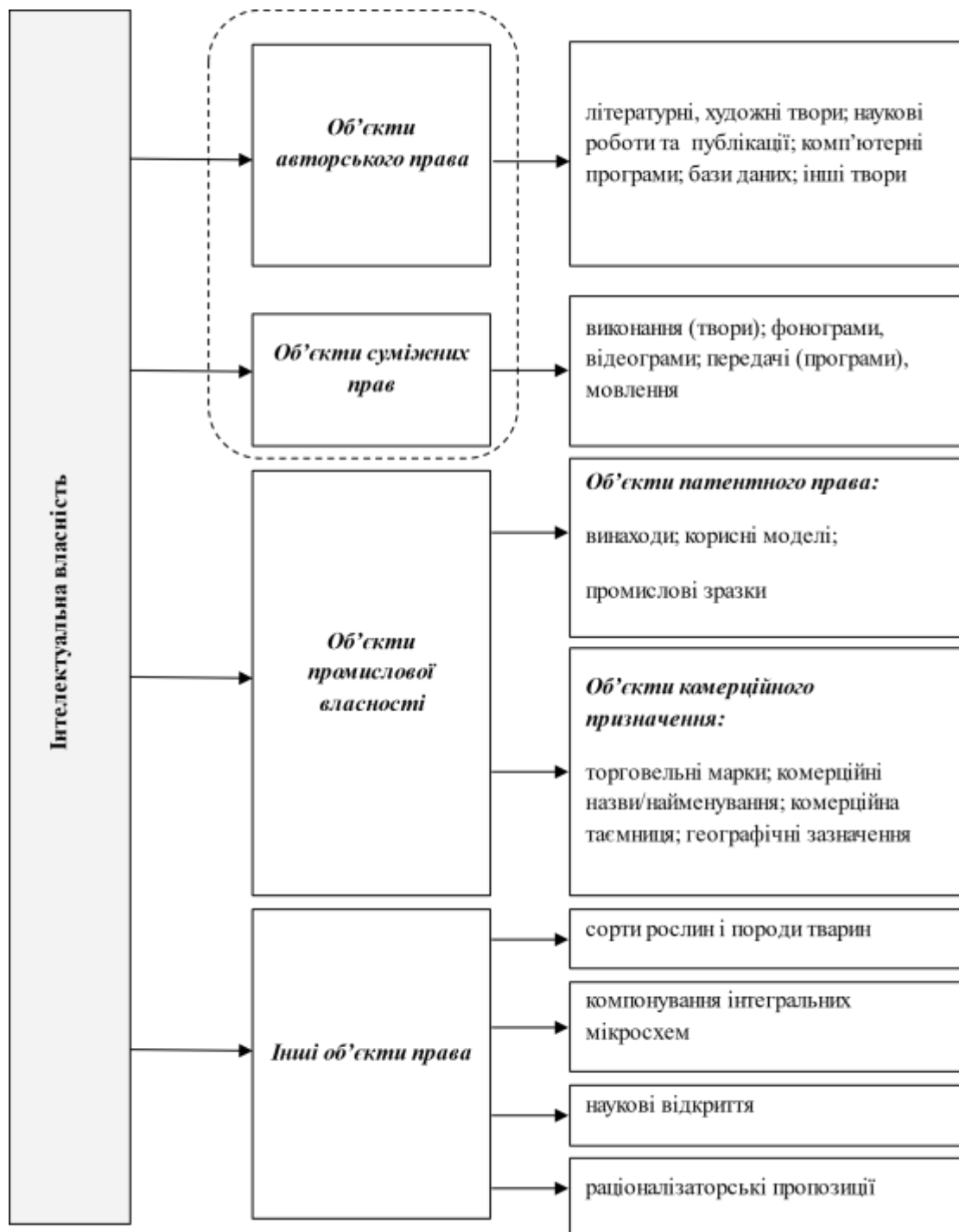

Рисунок – Структура інтелектуальної власності

Джерело: розроблено на основі [10]

Дослідивши структуру інтелектуальної власності (рис. 1), доцільно відмітити і те, що спільним для таких об'єктів є те, що вони нематеріальні, проте можуть бути втілені у матеріальній формі, яка становитиме певну економічну цінність. Права інтелектуальної власності являють собою певну особливу категорію власності, що вимагає спеціального

регулювання через її нематеріальний характер. Так, сучасний ринок інтелектуальної власності, у свою чергу, можна усвідомлювати, як систему економічних відносин з питань купівлі/продажу таких об'єктів інтелектуальної власності, що, у свою чергу, наділені низкою характерних рис. Наприклад, на ринку інтелектуальної власності здійснюється купівля/продаж не самих продуктів інтелектуальної діяльності, а саме прав на них. При цьому важливо, що володіння результатами інтелектуальної діяльності не припиняється після їхньої передачі іншим суб'єктам, внаслідок чого можливе одночасне використання одного інтелектуального продукту багатьма суб'єктами у певний встановлений період [2, с. 11]. Ці питання набувають все більшої актуальності з розвитком технологічного прогресу та інтеграцією технологій у соціальну та економічну сфери.

На відміну від терміну «інтелектуальна власність», слід виділяти поняття «права інтелектуальної власності», що визначено та зафіксовано у законодавстві багатьох країн. В Україні, відповідно до ст. 418 Цивільного Кодексу України: «Право інтелектуальної власності - це право особи на результат інтелектуальної, творчої діяльності або на інший об'єкт права інтелектуальної власності» [12]. Право інтелектуальної власності можна розглядати у двох аспектах, як об'єктивному (підгалузь цивільного права) так і суб'єктивному (можливість певної особи). З точки зору соціально-економічних відносин особливий інтерес ставлять питання обговорення та визначення прав інтелектуальної власності, їхня зміна трактувань та можливостей з плином часу, зв'язок прав інтелектуальної власності зі змінами в економіці та інноваційній системі під впливом технологічних нововведень, а також соціально-політичні аспекти та етичні питання, які вони порушують.

Характерними рисами об'єктивного права інтелектуальної власності доцільно виокремити наступні: є системою правових норм; регулює однорідні суспільні відносини; суспільні відносини, що регулюються, виникають внаслідок створення, використання, охорони та захисту результатів інтелектуальної, творчої діяльності.

Права інтелектуальної власності водночас з можливостями створюють і загрози для суспільних соціально-економічних відносин. Так, в роботі Lei Yanga та Keith E. Maskus доводиться, що надмірно сильний захист прав інтелектуальної власності зменшує конкуренцію та добробут [20]. Як зазначає Livia Pile, надання тимчасових ексклюзивних прав через права інтелектуальної власності призведе до ціноутворення вище

граничних витрат та повернення інвестицій, зроблених у розробки, дослідження та інновації. З цієї точки зору, права інтелектуальної власності впроваджують неефективність використання, спотворення, найбільш проблемним з яких є утворення монопольної влади [17]. Але з точки зору суспільного добробуту та підвищення рівня економічного зростання як національних економік, так і глобалізованого простору в цілому, для ефективного використання знань та інформації знадобиться їх вільне розповсюдження. Постає питання ймовірностей порушення законів ринкової економіки, зокрема, закону конкуренції. Зазначене питання має вирішуватись за допомогою системних інструментів державного регулювання. Саме держава повинна створювати соціально-економічні умови для інтенсифікації процесів розробки і комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності, охорони інтересів, та залучення інтелектуальних продуктів до розвитку продуктивних сил суспільства.

З точки зору залучення зовнішніх інвестицій, захист прав інтелектуальної власності має доведений позитивний ефект. Так, у дослідженні [15] доводиться, що існує позитивний зв'язок між захистом іноземної інтелектуальної власності та заохоченням до збільшення вітчизняних інновацій. Проведений Robert Gmeiner та Michael Gmeiner аналіз містить інформацію про позитивні наслідки для міжнародної торгівлі та конкурентних переваг, оскільки, якщо захист іноземної інтелектуальної власності позитивно впливає на вітчизняні інновації, то існують внутрішні стимули до поведінки, що призводить до більш глобальних інновацій. Країни, у свою чергу, мають більше можливостей для розширення міжнародної торгівлі та потоків капіталу в інші країни, якщо їхня інтелектуальна власність захищена [15].

У дослідженнях Brent B. Allreda, Walter G. Parkb також йдеться про те, що існує значний позитивний вплив патентних прав та змін у патентних правах на схильність компаній інвестувати в інновації [14]. У роботі Guifang Yanga та Keith E.Maskus [21] доведено, що посилення захисту прав інтелектуальної власності збільшує частку орендної плати ліцензіарів та зменшує витрати на ліцензійні договори. Таким чином, прибутки як від ліцензування, так і від інновацій зростають, тоді як додаткові ресурси стають доступнішими для НДДКР. В результаті рівень інноваційної активності компаній та можливості трансферу технологій мають тенденцію до зростання.

Важливим питанням становлення механізму інтелектуальної власності у загальній системі суспільних відносин є формування відповідної системи її захисту. На думку Livia Pie, система захисту інтелектуальної власності має дві основні економічні цілі, першою з яких є стимулювання інвестицій у створення знань та інновацій шляхом встановлення виключних прав на використання та експлуатацію нових технологій і продуктів; друга ціль втілюється у процесі розгорнутого поширення нових знань. Livia Pie наголошує, що між зазначеними цілями повинен бути компроміс: надмірно захищена система обмежить соціальні вигоди, лімітуючи поширення і використання результатів; слабка система захисту призведе до зменшення рівня інновацій через відсутність адекватної віддачі від інвестицій [17]

Стрімка цифровізація економік країн світу, особливо у постковідний період, обумовлює загострення глобальної конкуренції як країн, економічних угруповань, наднаціональних утворень, так і окремих компаній за доступ до продуктів інтелектуальної власності. Система захисту прав інтелектуальної власності на теперішній час повинна враховувати наявні процеси, як конкурентної розвідки, так і промислового шпигунства.

Висновки. Систематизація напрацювань вітчизняних і зарубіжних вчених показала доцільність застосування комплексного підходу у дослідженні поняття «інтелектуальна власність» для найбільш ефективного застосування його у правовій та соціально-економічній сферах діяльності на мега-, макро- та мікрорівнях. Встановлено, що система захисту прав інтелектуальної власності, як і будь-яке соціально-економічне явище, має позитивні та негативні наслідки. Серед плюсів зазначимо сприяння розвитку продуктивних сил за рахунок доступу суспільства до інтелектуальних продуктів, регулювання розподілу доходу між автором та суспільством, а також активізацію міжнародного трансферу капіталу у країну. Мінусами вважаємо можливі ускладнення з доступом до інформації, що може перешкоджати рівню зростання знань у суспільстві та уповільненню інвестицій в інновації, що в умовах інтелектуалізації економіки є небажаним явищем та викликом для суспільств з моделями економік, що розвиваються. Ризики та можливості, що ставить перед індивідуумами система захисту прав інтелектуальної власності в умовах обмеження конкуренції, мають бути врегульовані на інституційному рівні.

Елементом наукової новизни дослідження є удосконалення теоретичних засад та узагальнення понятійно-категоріального апарату інтелектуальної власності як соціально-економічного інституту. Аналіз наявних систем захисту прав інтелектуальної власності в умовах Четвертої промислової революції є важливим актуальним питанням, що заплановано до розгляду авторами у наступних наукових працях.

Література:

1. Аксютіна А. В., Нестерцова-Собакарь О. В., Тропін В. В., Тропіна О. М. Інтелектуальна власність: навч. посібник / За заг ред канд. юрид. наук, доц. Нестерцової-Собакарь О. В. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 140 с.
2. Базилевич В.Д. Тенденції розвитку та суперечності сучасного ринку інтелектуальної власності. Матеріали II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Житомир: ЖНАЕУ, 2016. С. 7-15. URL: <http://econom.univ.kiev.ua/wp-content/uploads/science/conferences/2016/Intelekt/2.pdf>
3. Гавкалова Н. Л., Маркова Н. С. Формування та використання інтелектуального капіталу: навчальний посібник. Харків: ХНЕУ, 2006. 253 с.
4. Економіка інтелектуальної власності : науково-методичні матеріали для підготовки докторантів, аспірантів і магістрів за напрямом «Інтелектуальна власність» / Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, Т. М. Камінська та ін. ; за ред. д-ра екон. наук, проф. Л. С. Шевченко. Харків: Право, 2015. 120 с.
5. Журавка Ф.О., Шипунова О. В. Інтелектуальна власність: сутність та класифікація. Суми: ДВНЗ «Українська академія банківської справи Національного банку України», 2011. URL: <https://economic-vistnic.stu.cn.ua/index.pl?task=arcls&id=622>
6. Рибалкін В.О., Лазня І.В. Теорія власності: навчальний посібник. Київ: Логос, 2000. 280 с.
7. Семків В. О., Шандра Р. С. Інтелектуальна власність : підручник для студентів неюридичних факультетів. Львів: Галицький друкар, 2015. 280 с.
8. Стрижак О. О. Інтелектуальна власність: навчальний посібник. Харків: ХНЕУ, 2007. 215 с.
9. Чухно А. А. Інтелектуальна власність, її сутність та економічна роль: Інтелектуальна власність у науково-дослідних установах та вищих навчальних закладах: теоретичні та практичні аспекти управління та оцінки: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Київ: «Прінт Сервіс», 2011.
10. Харитоновна О. І. Право інтелектуальної власності: навчальний посібник. Одеса: Одісей, 2012. 189 с.
11. Хомаківський Є. І., Якобчук В. П., Литвинчук І. Л. Інтелектуальна власність: економіко-правові аспекти: навч. посіб. Київ: «Центр учбової літератури», 2014. 276с.
12. Цивільний кодекс України № 435- IV від 16 січня 2003 р. зі змінами та доповненнями / Верховна Рада України. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T030435>.
13. Anderson Jane E. Indigenous Knowledge and Intellectual Property Rights. International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences (Second Edition) 2015, pp. 769-778. URL: <https://doi.org/10.1016/B978-0-08-097086-8.64078-3>.

14. Brent B. Allred, Walter G. Parkb. The influence of patent protection on firm innovation investment in manufacturing industries. *Journal of International Management* Volume 13, Issue 2, June 2007, pp. 91-109 URL: <https://doi.org/10.1016/j.intman.2007.02.001>.
15. Gmeiner R., Gmeiner M. Encouraging domestic innovation by protecting foreign intellectual property. *International Review of Law and Economics* Volume 67, September 2021, 106000. URL: <https://doi.org/10.1016/j.irl.2021.106000>.
16. Guosong Shao. *Internet Law in China Chandos Asian Studies Series* 2012, pp. 183-249. 5 - Proprietary interests. URL: <https://doi.org/10.1016/B978-1-84334-648-7.50005-4>.
17. Livia Ilie. Intellectual Property Rights: An Economic Approach. *Procedia Economics and Finance* Volume 16, 2014, pp. 548-552. URL: [https://doi.org/10.1016/S2212-5671\(14\)00837-5](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(14)00837-5).
18. Menell P. S. Intellectual Property: Legal Aspects. *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences* 2001, pp. 7615-7621. URL: <https://doi.org/10.1016/B0-08-043076-7/02863-1>.
19. Summary of the Convention Establishing the World Intellectual Property Organization (WIPO Convention) (1967). URL: https://www.wipo.int/treaties/en/convention/summary_wipo_convention.html.
20. Yanga Lei, Maskus Keith E. Intellectual property rights, technology transfer and exports in developing countries. *Journal of Development Economics* Volume 90, Issue 2, November 2009, pp. 231-236. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jdeveco.2008.11.003>.
21. Yanga Guifang, Maskus Keith E. Intellectual property rights, licensing, and innovation in an endogenous product-cycle model. *Journal of International Economics* Volume 53, Issue 1, February 2001, pp. 169-187. URL: [https://doi.org/10.1016/S0022-1996\(00\)00062-3](https://doi.org/10.1016/S0022-1996(00)00062-3).
22. Webster A. Intellectual Property, Concepts of. *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences* 2001, pp. 7612-7615. URL: <https://doi.org/10.1016/B0-08-043076-7/03199-5>.

References:

1. Aksiutina A. V., Nestertsova-Sobakar O. V., Tropin V. V., Tropina O. M. (2017). *Intellectual Property: textbook*. Dnipro: Dniprop. derzh. un-t vnutr. sprav. 140 p.
2. Bazylevych V.D. (2016). Development trends and contradictions of the modern intellectual property market: Materials of the II International Scientific and Practical Internet Conference Zhytomyr: ZhNAEU, pp. 7-15, available at: <http://econom.univ.kiev.ua/wp-content/uploads/science/conferences/2016/Intelekt/2.pdf>
3. Havkalova N. L., Markova N. S. (2006). *Formation and use of intellectual capital*. Kharkiv: KhNEU. 253 p.
4. *Economics of intellectual property: scientific and methodological materials for the preparation of doctoral students, graduate students in the field of "Intellectual Property"* (2015). S. Shevchenko, O. A. Hrytsenko, T. M. Kaminska ta in. Kharkiv: Pravo. 120 p.
5. Zhuravka F.O., Shypunova O. V. (2011). *Intellectual property: essence and classification*. Sumy: SHEI "The University of Banking of the National Bank of Ukraine", available at: <https://economic-vistnic.stu.cn.ua/index.pl?task=arcls&id=622>
6. Rybalkin V.O., Laznia I.V. (2000). *Property theory: textbook*. Kyiv: Lohos. 280 p.
7. Semkiv V. O., Shandra R. S. (2015). *Intellectual property: textbook*. Lviv: Halytskyi drukar. 280 p.

8. Stryzhak O. O. (2007). Intellectual Property: textbook. Kharkiv: KhNEU. 215 p.
9. Chukhno A. A. (2011). Intellectual property, its essence and economic role: Intellectual property in research institutions and higher educational institutions: theoretical and practical aspects of management and evaluation: Materials of the All-Ukrainian scientific-practical conference. Kyiv: "Print Servis".
10. Kharytonova O. I. (2012). Intellectual property rights: textbook. Odesa: Odissei. 189 p.
11. Khodakivskiy Ye. I., Yakobchuk V. P., Lytvynchuk I. L. (2014). Intellectual property: economic and legal aspects: textbook. Kyiv: "tsentr uchbovoi literatury". 276 p.
12. Civil Code of Ukraine № 435-IV of January 16, 2003 with changes and additions / The Verkhovna Rada of Ukraine, available at: <https://ips.ligazakon.net/document/T030435>.
13. Anderson Jane E. (2015). Indigenous Knowledge and Intellectual Property Rights. International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences (Second Edition), pp. 769-778, available at: <https://doi.org/10.1016/B978-0-08-097086-8.64078-3>.
14. Brent B. Allreda, Walter G. Parkb (2007). The influence of patent protection on firm innovation investment in manufacturing industries. *Journal of International Management Volume*, 13, Issue 2, June, pp. 91-109, available at: <https://doi.org/10.1016/j.intman.2007.02.001>.
15. Gmeiner Robert, Gmeiner Michael (2021). Encouraging domestic innovation by protecting foreign intellectual property. *International Review of Law and Economics Volume*, 67, September, 106000, available at: <https://doi.org/10.1016/j.irl.2021.106000>.
16. Guosong Shao (2012). Internet Law in China Chandos Asian Studies Series, pp. 183-249. 5 - Proprietary interests, available at: <https://doi.org/10.1016/B978-1-84334-648-7.50005-4>.
17. Livia Ilie (2014). Intellectual Property Rights: An Economic Approach. *Procedia Economics and Finance Volume*, 16, pp. 548-552, available at: [https://doi.org/10.1016/S2212-5671\(14\)00837-5](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(14)00837-5).
18. Menell P. S. (2001). Intellectual Property: Legal Aspects. International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences, pp. 7615-7621, available at: <https://doi.org/10.1016/B0-08-043076-7/02863-1>.
19. Summary of the Convention Establishing the World Intellectual Property Organization (WIPO Convention) (1967), available at: https://www.wipo.int/treaties/en/convention/summary_wipo_convention.html.
20. Yanga Lei, Maskus Keith E. (2009). Intellectual property rights, technology transfer and exports in developing countries. *Journal of Development Economics Volume*, 90, Issue 2, November, pp. 231-236., available at: <https://doi.org/10.1016/j.jdeveco.2008.11.003>.
21. Yanga Guifang, Maskus Keith E. (2001). Intellectual property rights, licensing, and innovation in an endogenous product-cycle model. *Journal of International Economics Volume* 53, Issue 1, February, pp. 169-187, available at: [https://doi.org/10.1016/S0022-1996\(00\)00062-3](https://doi.org/10.1016/S0022-1996(00)00062-3).
22. Webster A. (2001). Intellectual Property, Concepts of. International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences, pp. 7612-7615, available at: <https://doi.org/10.1016/B0-08-043076-7/03199-5>.